

Shparagan tavoin Iranin tämänhetkisen liikehdinnän silmiinpistäväksi piirteeksi sen, että etulinjassa toimivat naiset ja erityisesti nuoret naiset.

Tämä nostaa esiin mielenkiintoisia kysymyksiä seminaarissa käsitellystä ”sisaruudesta” ja naisista tai naisoletetuista politiikan ytimessä. Yhtäältä voidaan tunnistaa ja tunnustaa naisten ja tyttöjen muodostama ”me”, joka kannattelee ja kiihdyttää poliittista toimintaa. Toisaalta seminaari antoi myös eväitä hahmottaa feminiinisinä tai nais erityisinä pidettyjen piirteiden merkitystä politiikassa yleisemmin ja sukupuolikysymyksistä eroteltuina. Kuten Shparaga itse tähdensi esityksessään ja keskustellessamme tapahtuman jälkeen, hoivaava solidaarisuus ei viime kädessä ole sidottu sukupuoleen, vaan tärkeää on ymmärtää sen luomia poliittisia mahdollisuuksia sukupuolesta riippumatta. Hoiva ei ole yksiselitteisesti feminiinisen tai yksityisen piiriin ”luonnollisesti” kuuluvaa toimintaa, vaan sen erilaiset muodot ja muodonmuutokset luovat poliittisen järjestäytymisen kudelmia, jotka kantavat ja selittävät vallankumouksellista liikehdintää ja poliittista

toimijuutta. Tai ehkäpä vielä tarkemmin: hoiva ei ole vain politiikan perusedellytys tai ehto, jotain mitä pitää olla ”ennen” politiikkaa, vaan se voi olla poliittista ja vallankumouksellista järjestäytymistä itsessään.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 HARMAA-työryhmän muodostavat filosofit Erika Ruonakoski, Jaakko Vuori ja Irina Poleshchuk sekä kuvittaja ja kuvataiteilija Pauliina Mäkelä. Verkossa: harmaa.org/fi/
- 2 Institut für die Wissenschaften vom Menschen.
- 3 Olga Shparaga, *The Face of the Revolution is Female / Die Revolution hat ein weibliches Gesicht*. Suhrkamp, Berlin 2021.
- 4 Hoivaa käsiteltiin myös edellisessä *niin & näin* -numerossa 4/2022.
- 5 Ks. esim. Hanna Freyborg, Oppositiojohtaja Tsihanouskaja: ”Lukašenka on sotarikollinen ja maanpetturi”. *Helsingin Sanomat* 13.12.2022. Verkossa: www.hs.fi/politiikka/art-2000009263496.html
- 6 Erika Ruonakoski, *Sisters of the Brotherhood: Alienation and Inclusion in Learning Philosophy*. Springer, Cham 2023. Kirja on tehty yhteispohjoismaisessa hankkeessa Gender and Philosophy.

TOMMI KAKKO

Suo siellä

Jair Bolsanaro hävisi Brazilian vaalit. Hänen kannattajansa kapinoivat, mellakoivat, vastustivat demokraattista vaalitulosta ja valtasivat hetkeksi Brazilian kansalliskongressitalon. Mellakka oli kuin peilikuva Washington DC:n mellakoinnista tammikuussa 2021. Silloin oikeistopopulistien ja salaliittoteoreetikoiden masinoiman valtauksen kohteena oli Yhdysvaltain kongressitalo. Jälkimmäisessä kuolonuhreja oli viisi – Brazilian henkilövahingoista on vaikea löytää tietoa, mutta valtaus näyttää olleen suhteellisen surkea jatko-osa Pohjois-Amerikan alkuperäiselle.

Ihmeellisen symmetrinen väkivalta ei rajoitu vain kongressitalojen valtauksiin. Myös iskulause ”Drain the swamp!” kuulostaa kulkeutuneen Yhdysvalloista pääkaupunki Brasílian kaduille¹. Rannikkokaupungeistaan tunnetun maan ratkaisua rakentaa pääkaupunkinsa sisämaahan on historiallisesti ihmetelty, mutta Brasíliaa ei rakennettu suolle vaan savannille. Eikä suon kuivattamisen vertauskuva vaikuta tehonneen siellä yhtä hyvin kuin Trumpin iskulause.

Pian Brazilian mellakoiden jälkeen Bolsonaro hyppäsi lentokoneeseen ja matkusti Floridaan, jossa päämajaansa pitää Washingtonin mellakoinnin lietsomisesta syytetty Donald Trump. Floridassa sijaitsee sattumoisin myös

Evergladesin suoalue, josta osa on Unescon maailmanperintöluetteloon kuuluvaa kansallispuistoa. Koviksena pidetyn Bolsanaron sisu petti: suo, kuokka ja Jair eivät tehneet kummoista vaikutusta. Brazilian tilanne on luultavasti sen ansiosta valoisampi. Ainakaan presidentti Lula ei suhtaudu avoimen vihamielisesti Brazilian kansan kulttuuriin ja lupaa investoivansa aseiden sijasta kirjoihin².

Washington DC on kuuluisa siitä, että vääräleuat sanovat sen olevan rakennettu suolle. Tämä on liioittelua, mutta siinä on totuuden siemen ja se kuulostaa nokkelalta.³ Trump ja trumpilaiset viittasivat suolla vuosikymmenten kuluessa muodostuneisiin pääkaupungin poliittisiin hyvä veli -verkostoihin. Soihin viittaava vertauskuva toimii parhaimmassa tapauksessa erinomaisesti, sillä se saa Washington DC:n instituutiot vaikuttamaan hyödyttömiltä, tunkkaisilta, mädättäviltä. Ilmassa pörrää seisovassa vedessä siinnejä hyttysiä ja muita ötököitä, jotka levittävät tauteja. Maa ei ole hyötykäytössä.

Iskulause ”Drain the swamp!” innoittaa äänestäjiä. Heistä tulee vertauskuvan kontekstissa suorasekkäisiä korruption vastustajia, joilla riittää työsarkaa, kunnes kierot vallassa roikkuvat poliitikot on potkittu ulos kaupungista: suo, kuokka ja Johnny. Trumpille tämä toimi, kun vastassa oli kiistatta sisäpiiriläinen Hillary Clinton.

Vetelä täällä

Kolmas reipas soiden ojentaja on Unkarin Viktor Orbán, joka viljelee samaa retoriikkaa: ”Time to drain the Brussels swamp!”⁴ Hänen suonsa on Brysselissä, jossa on viime aikoina kuohunut korruptioskandaali: EU-parlamentin varapuhemies Éva Kaılı on pidätetty virastaan lahjusepäilyjen takia. Brysselissä vallitsee varsin sateinen meri-ilmast, ja se on ollut aikoinaan suota. Orbánin lainaamana trumpismi on näin osuvampi kuin Bolsonaron: suo, kuokka ja János. (Se saa kyllä ihmettelemään, miksi Euroopan ja Yhdysvaltain pääkaupungit on rakennettu suomaalle.) Brysselin korruptiotapaus on sen verran räikeä, ettei Orbánin reaktio ole paljontaan radikaalimpi kuin lukuisten muiden EU-poliitikkojen.

Ei liene yllätys, ettei ”Drain the swamp!” ole uusi retorinen kielikuva. Se ei ole oikeastaan lainkaan trumpismi. Sitä on toisteltu usein Yhdysvaltojen politiikassa:

”Poliitikot ovat kauan höystäneet korruptionvastaisia lausuntojaan suon kuivattamisella. Tuore edustajainhuoneen puhuja Nancy Pelosi sanoi vuonna 2006 kuivattavansa suon, kun demokraatit voittivat edustajainhuonetta kymmenen vuotta hallinneet republikaanit. Syyskuun yhdenentoista iskujen jälkeen puolustusministeri Donald Rumsfeld vannoi kuivattavansa terrorismin suon; lausahdus oli Bushin hallinnon suosikkeja, kun he aloittivat iskuja seuranneet sodat Lähi-idässä. Aiemmin vuonna 1983 presidentti Reagan kuvasi päätaivoitteensa olevan mielestään liian vaikutusvaltaisen keskushallinnon suon kuivattaminen.”⁵

Iskulauseen omituisuuksiin lukeutuu myös se, että se vaikutti toimivan sodanjulistuksena jopa Lähi-idän aavikoilla. Ironiantajuiset jäljittävät fraasin Yhdysvaltain 1900-luvun alun sosialisteihin, jotka pyrkivät tuhoamaan kapitalismin lieveilmiöt hoitamalla hyttysiä maailmaan sylkevän kapitalismin suon kuntoon.⁶ Kuinkas muutenkaan kuin kuivattamalla sen.

Nokkelalla ja ehkä rempseän kansanomaisellakin lausahduksella on siis pitkä historia. Sitä ovat käyttäneet sekä oikeisto että vasemmisto. Nykyisin se näyttää olevan oikeistopopulistien suosiossa, muttei olisi ihme, jos tuulet taas joskus kääntyisivät ja puhaltaisivat hyttyset sosialistien riesaksi. Poliittinen retoriikkakin on kontekstisidonnaista ja välineellistä, vaikka joskus näyttäisikin siltä, että politiikan kieli luo todellisuutta yhtä äkäisesti kuin Jussin kuokka turvetta. ”Drain the swamp!” on fraasi, jota voi käyttää tarpeen tullen, kun haluaa vaikuttaa hygieniatietoiselta, vahvaselkäläiseltä ja työtä pelkäämättömältä sisupussilta. Kukapa poliitikko ei haluaisi.

Ojikosta allikkoon

Mikä saa rektorin tarttumaan näinkin vanhaan ja kuluneeseen trooppiin? Tai kiikuttamaan sitä Washington DC:stä kauas kontekstinsa ulkopuolelle Brasíliaan, Budapestiin ja Brysseliin? Kielikuva luo assosiaatioita, joilla tapahtumat ympäri maailmaa yhdistetään toisiinsa:

korruption vedet virtaavat Atlantin molemmin puolin. Trump, Bolsonaro ja Orbán esittävät kaikki koviksia, jotka eivät pelkää öykkäröidä valtaistuimeltaan ilman asemaansa tavallisesti liitettyä arvokkuutta tai arvovaltaa. Retoriikka yhdistää poliittisesti samankaltaisia ideologeja ja ideologioita.

Trooppi on myös toimivaksi todettu keino, joka käyttää hyväkseen Yhdysvaltain poliittisen retoriikan luomia assosiaatioita: mielikuva epähygieenisestä suosta ja riskien ojentajien taistelusta suomaata vastaan on väkevän alkukantainen ja uudisraivaajahenkkinen, vaikka sitä käyttäisi Trumpin kaltainen mies, joka ei varmasti ole koskaan koskenutkaan kuokkaan. Maa-alueita valloitetaan kansakunnan hyvinvoinnin turvaamiseksi muokkaamalla muuten kelvottomat suot hyötykäyttöön joko viljely- tai laidunmaaksi. Ainakin vertauskuvallisesti.

Brasilian kongressin valtauksen aikana soita ei lopulta ojitettu ja kuivatettu. Kongressitalon lattia tulvi, kun valtaajat yrittivät sytyttää rakennuksen matot tuleen ja laukaisivat sprinklerit. Ministeri Paulo Pimenta kertoi CNN:lle, että valtaajat jättivät jälkeensä myös verta, ulostetta ja virtsaa: ”Todistajat kertoivat heidän olleen aivan raivoissaan, kuin lauma zombeja.”⁷ Suo, kuokka ja zombit? Pimenta vihjaa, että poliittinen retoriikka loi nämä zombit, jos he edes uskoivat aidosti asiaansa. Poliittisen ideologian toteutus meni heillä joka tapauksessa pahasti vinoon: hygieeniset kieli- ja mielikuvat aineellistuivat likavedeksi, jätteiksi ja aivottomaksi raivoksi. Näin ei soita kuivateta.

Viiiteet & Kirjallisuus

- 1 Pedro Paulo Weizenmann, ”Tropical Trump”? Bolsonaro’s Threat to Brazilian Democracy. *Harvard International Review* 1.5.2021. Verkossa: hir.harvard.edu/tropical-trump-bolsonaros-threat-to-brazilian-democracy.
- 2 Eric M. B. Becker, Brazil’s Lula Promised ‘More Books in Place of Guns’. Can He Deliver? *The New York Times* 3.2.2023. Verkossa: nytimes.com/2023/02/03/books/lula-brazil-literature-books.html.
- 3 Ted Widmer, Draining the Swamp. *The New Yorker* 19.1.2017. Verkossa: newyorker.com/news/news-desk/draining-the-swamp. Ks. myös John Kelly, Washington built on a swamp? Think again. *The Washington Post* 1.4.2012. Verkossa: washingtonpost.com/local/washington-built-on-a-swamp-think-again/2012/03/31/gIQA7BfBpS_story.html.
- 4 Jean-Baptiste Chastand, Viktor Orban doubles-down on anti-European rhetoric. *Le Monde* 24.12.2022. Verkossa: lemonde.fr/en/international/article/2022/12/24/hungary-viktor-orban-continues-his-anti-european-rhetoric_6008919_4.html.
- 5 John Kelly, What’s With All Trump’s Talk About ”Draining the Swamp”? *Slate* 26.10.2016. Verkossa: slate.com/human-interest/2016/10/why-do-trump-and-his-supports-keep-talking-about-draining-the-swamp.html.
- 6 Sama.
- 7 Rob Picheta, The violent attack on Brazil’s government was months in the making. Here’s what you need to know. *CNN* 9.1.2023. Verkossa: edition.cnn.com/2023/01/09/americas/brazil-congress-attack-explained-intl/index.html.